श्चित्तं न विद्यते। कूपखाते तटीखाते दीर्घखाते तथैव च। अन्येषु धर्मखातेषु प्रायश्चित्तं न विद्यते। वेश्मद्वार निवासेषु योनरः खातमिच्छति। स्वकार्य्यं गृहखातेषु प्रायश्चित्तं विनिर्द्दिशेत्। निशि बन्धनिरुद्धेषु सर्पव्याघ्रहतेषु च। अग्निविद्युद्विपन्नानां प्रायश्चित्तं न विद्यते। ग्रामघाते शरौघेण वेश्मबन्धनिपातने। अतिवृष्टिहतानाञ्च प्रायश्चित्तं न विद्यते। संग्रामे प्रहतानाञ्च ये दग्धा वेश्मकेषु च। दावाग्नौ ग्रामघाते वा प्रायश्चित्तं न विद्यते। यन्त्रिता गौश्चिकित्सार्थं मूढगर्भविमोचने। यत्ने कृते विपद्येत प्रायश्चित्तं न विद्यते। व्यापन्नानां बहूनाञ्च बन्धने रोधनेऽपि वा। भिषग्भिर्व्योपचारे च प्रायश्चित्तं विनिर्द्दिशेत्। गोदमाणां विपत्तौ च यावन्तः प्रेक्षकाजनाः। न वारयन्ति तां तेषां सर्वेषां पातकं भवेत्। एकोहतोयैर्बहुभिः समस्तैर्न ज्ञायते कस्य हतोऽभिघाताद्। दिव्येन तेषामुपलभ्य हन्ता निर्वर्त्तनीयोन्दपमन्त्रिभिः। एका चेद्बहुभिः क्वापि दैवाद्ग्रामादिता भवेत्। पादं पादञ्च हत्यायाश्चरेयुस्तं पृथक् पृथक्। हतेषु रुधिरं दृश्यं व्याधिग्रस्तः क्षयोभवेत्। नाना भवति दृष्टेषु एवमन्वेषणं भवेत्। मनुना चैवमेकेन सर्वशास्त्राणि जानता। प्रायश्चित्तन्तु तेनोक्तं गोषु चान्द्रायणं चरेत्। केशानां रक्षणार्थाय द्विगुणं गोव्रतं चरेत्। द्विगुणे व्रतआदिष्टे दक्षिणा द्विगुणा भवेत्। राजा वा राजपुत्रोवा ब्राह्मणोवा बहुश्रुतः। अकृत्वा वपनं तस्य प्रायश्चित्तं विनिर्द्दिशेत्। यस्य न द्विगुणं दानं केशश्च परिरक्षितः। तत्पापं तस्य तिष्ठेत वक्ता च नरकं व्रजेत। यत्किञ्चित् क्रियते पापं सर्वं केशेषु तिष्ठति। सर्वान् केशान् समुद्धृत्य च्छेदयेदङ्गुलिद्वयम्। एवं नारीकुमारीणां शिरसोमुण्डनं स्मृतम्। न स्त्रियाः केशवपनं न दूरे शयनासनम्। न च गोष्ठेवसेद्रात्रौ न दिवा गाश्चनुव्रजेत। नदीषु सङ्गमे चैव अरण्येषु विशेषतः। न स्त्रीणामजिनं वा सोव्रतमेवं समाचरेत्। त्रिसन्ध्यं स्नानमित्युक्तं सुराणामर्चनं तथा। बन्धुमध्ये व्रतं तासां कृच्छ्रचान्द्रायणादिकम्। गृहेषु नियतं तिष्ठ च्चिर्नियममाचरेत्। इह योगावधं कृत्वा प्रच्छादयितुमिच्छति। स याति नरकं घोरं कालसूत्रमसंशयम्। विमुक्तानरकात्तस्मान्मर्त्तव्यलोके प्रजायते। क्लीबोदुःखी च कुष्ठी च सप्त जन्मानि वै नरः। तस्मात् प्रकाशयेत्पापं स्वधर्मं सततं चरेत्। क्लीबाश्च गोविप्रेष्वतिक्रोधं विवर्जयेत्"। अधिकं गोदत्तायश्च दत्तम्। गोहितं व्रतम्। २गोसेवारूपे व्रते गोशब्दे तत्परिचर्य्याप्रकरणे ९दा०ततप्रकारश्च तत्र दृश्यः।

गोशकृत् न० ६त०। गोमये जटा०। "एतद्कुम्भं सुमनसो गोशकृन्मृत्तिकाः कुशान्। पर्याप्तं याऽऽमरणाद्गोशकृत्समेव वा" मनुः।

गोशर्य्य त्रि० शृ—कर्त्तरि बा० यत् गौः शर्य्या शीर्य्या यस्य। शीर्णगौ शर्यौ" "याभिर्गोशर्य्यमावतम्" ऋ० ८।८२०। "गोशर्य्यः शर्युः" भा०।

गोशाल(ला) स्त्री न०। गवां शाला "विभाषा सेनेत्यादिना" वा क्लीवता। गवां शालायाम्। तत्रजातः एडकादित्वं प्राचां मते वृद्धसंज्ञत्वाच्च, अन्यमते अण्, तस्य स्यानालगोशालेत्यादि पा० लुक्। गोशाल तत्र जाते त्रि०। स्त्रीत्वपक्षे तु न लुक्। गोशालीय गोशाल वा तत्रजाते त्रि० इति भेदः।

गोशीर्ष पु० गोः शीर्षमिव शीर्षं यस्य। १ऋषभपर्व्वते तस्य गोशीर्षाकारशृङ्गत्वात् तथात्वम्। स आकरत्वेनास्त्यस्य अच्। २चन्दनभेदे। गोशीर्षाद्युत्पत्तिकथा रामा० कि० का०४१स० १९।४०श्लो०। "तञ्च देशमतिक्रम्य महाऋषभसंस्थितिः। सर्व्वरत्नमयः श्रीमान्ऋषभो नाम पर्व्वतः। गोशीर्षकं पद्मकं च हरिश्यामं च चन्दनम्। दिव्यं सुरपदाद्यत्तत्तच्चैवाग्निसमप्रभम्"। तदाकारे ३अस्त्रभेदे च "अयोगुडैर्भिन्दिपालैर्गोशीर्षैर्लुखलैरपि" भा० द्रो० १७९ अ०। ६त०। ४गोसुण्डे न०।

गोशीर्षक पु० गोः शीर्षमिव कायति कै—क। १क्रोशी पुष्पीवृक्ष रत्नमा० स्वार्थे क। २चन्दनभेदे गोशीर्षशब्दे उदा०।

गोशृङ्ग पु० गोः शृङ्गमिव शृङ्गमस्य। ऋषिभेदे "हिमवद्वनमध्यस्थो गोशृङ्गः ऋषिसत्तमः" "गोशृङ्गस्य ऋषेस्तत्र दृश्यते तथाश्रमम्" स्कं० पु० प्रभा० खं०। २दक्षिणदेशस्थे पर्व्वतभेदे च। "तथैव सहदेवोऽपि प्रययौ दक्षिणां दिशम्" इत्युपक्रमे "निषादभूमिं गोशृङ्गं पर्व्वतप्रवरं तथा। तरसैवाजयच्छ्रीमान्" भा० स० १०अ०। ६त०। ३गोविषाणे न०। तदाकारोऽस्त्यस्य अच्। ४वर्वर वृक्षे पु० राजनि०।

गोश्रुति पु० व्याघ्रपदगोत्रापत्ये ऋषिभेदे "तद्वैतत् सत्यकामोजाबालो गोश्रुतये वैयाघ्रपद्यायोवाच" छा० उ०।

गोश्व पु० द्वि० व०। इतरे० द्व० परस्पम् "गवाश्वप्रभृतीनि च" पा० "यवोद्वारितानि तथैव वाधूनि स्युः" वा०